

Reactie op ‘Nederlands stakingsrecht getoetst’

Jaap van Slooten¹

Burger c.s. bespreken in het artikel ‘Nederlands stakingsrecht getoetst’ in *NJB* 2024/1879, afl. 29, het oordeel van het ECSR naar aanleiding van een klacht van ETUC, FNV en CNV over het toetsingskader van de Hoge Raad in de stakingsarresten *Amsta* en *Enerco* en over de toepassing daarvan in lagere rechtspraak sindsdien. Het ECSR heeft deze klachten afgewezen, maar de auteurs zien toch aanleiding de Hoge Raad te vragen om in een casatieprocedure in het belang der wet ‘het toetsingskader nader te preciseren’. Ik plaats een paar vraagtekens bij dat betoog.

Ten eerste betwijfel ik of er een probleem is. De auteurs wijzen erop dat in de periode van vijf jaren na *Amsta/Enerco* in 57% van de uitspraken beperkingen aan het stakingsrecht zijn opgelegd tegen 44% in de vijf jaren daarvoor. Het is maar de vraag of dit komt doordat rechters het stakingsrecht strenger zijn gaan toepassen. Mijn inschatting is dat de vakbonden aanvankelijk in het *Amsta*-arrest een verruiming van het stakingsrecht lazen, met name doordat de spelregels geen rol meer speelden bij de toets op grond van artikel 6 ESH. De spelregels bleven echter wel van belang in het toetsingskader dat geldt voor artikel G; niet als harde regels, maar als gezichtspunten. De vakbonden hebben op grond van deze ruime lezing van het *Amsta*-arrest hun stakingsstrategie aanvalender gemaakt. Zo zijn ze kortere aanzegtermijnen gaan hanteren en hebben ze soms ook vrijwel direct bij de start van de cao-onderhandelingen een staking uitgeroepen. Veel van deze stakingen vonden bovendien plaats in sectoren waar de

Zij miskennen dat het stakingsrecht geen absoluut recht is, maar dat dit, conform artikel G, zal moeten worden gewogen tegen eveneens grondrechtelijk beschermde ‘rechten en vrijheden van anderen’

impact op derden zeer groot was, zoals de vervoersector. Het is niet gek dat een geheel nieuw toetsingskader leidt tot een tijdelijke opleving van lagere rechtspraak; de praktijk moest uitzoeken hoe bepaalde gezichtspunten dienden te worden toegepast. Het feit dat daarin vaker beperkingen aan stakingen zijn gesteld, komt denk ik eerder doordat het soort acties is veranderd en het niet direct duidelijk was hoe lagere rechters daarnaar zouden kijken. Het probleem dat de auteurs zien is dan ook te veel geredeneerd vanuit de misvatting dat het *Amsta*-arrest een versterking van het collectieve actierecht van de vakbonden bood, terwijl het in werkelijkheid eerder een modernisering van het voorheen geldende toetsingskader was.

Ten tweede lezen de auteurs in het oordeel van het ECSR meer dan er staat. Volgens hen zou het ECSR een ‘oproep’ hebben gedaan om het toetsingskader te specificeren. Er staat echter: ‘This situation suggests that there may be a need to further elaborate and specify the framework in order to give better guidance to the lower courts.’ (randnummer 131). ‘May’ is toch net wat vrijblijvender dan ‘oproepen’. Bovendien grijpen de auteurs deze zin aan om te pleiten voor een toetsingskader

dat neerkomt op een beperking van de ruimte om een staking te verbieden op grond van artikel G. Het ECSR suggereert echter alleen dat lagere rechters ‘better guidance’ kunnen gebruiken en oordeelt vervolgens dat de uitspraken ‘do not point to the existence of a systemic problem in this area.’ (randnummer 133).

Ten derde: op de stapsgewijze toetsing die de auteurs vervolgens voorstellen is het nodige af te dingen. Voor een deel wordt die al toegepast in de rechtspraak. Voor een ander deel miskennen zij te veel dat het stakingsrecht geen absoluut recht is, maar dat dit, conform artikel G, zal moeten worden gewogen tegen eveneens grondrechtelijk beschermde ‘rechten en vrijheden van anderen’. Voor zover de auteurs met een nieuw toetsingskader komen – wat ik nog niet direct zie – kunnen vakbonden dat natuurlijk in voorkomende gevallen bij de rechter aanvoeren. De *Amsta/Enerco*-leer is voldoende lenig om een eventuele nadere uitwerking te absorberen. •

Auteur

1. Prof. mr. J. van Slooten is hoogleraar arbeidsrecht aan de Universiteit van Amsterdam en als advocaat bij Stibbe aan werkgeverszijde betrokken geweest bij een aantal uitspraken die in het artikel worden genoemd.